

PM 2010:36 RVII (Dnr 001-2558/2009)

Placering av barn över nationsgränserna med stöd av Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention (Ds 2009:62)

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remiss av "Placering av barn över nationsgränserna med stöd av Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention" (Ds 2009:62) åberopas vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf Kristersson anför följande.

Ärendet

Justitieministern beslutade den 30 april 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över den nationella regleringen när det gäller förfarandet samt förutsättningarna för att genomföra placeringar av barn utanför det egna hemmet över gränserna och ta ställning till behovet av en mer utförlig reglering. Utredaren fick i uppdrag att utreda sociala myndigheters samarbete enligt Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention. Promemorian (Ds 2009:62) innehåller förslag på ändringar i socialtjänstlagen, utlänningslagen och lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Utredningens förslag är att enbart frivilliga placeringar får göras över Sveriges gränser och då i enlighet med socialtjänstlagen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att förslaget om placering över nationsgränserna i huvudsak är positivt.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden anser att det är angeläget att enbart frivilliga placeringar enligt socialtjänstlagen kan göras.

Mina synpunkter

Jag finner i huvudsak att förslaget är positivt då det innebär att den praxis som finns idag lagfästs. Det är bra att placeringarna baserar sig på frivillighet och att det krävs ett tydligt samtycke från alla parter samt att samråd med centralmyndigheten i varje land ska ske.

Idag placeras endast ett fåtal barn i utlandet. Om antalet placeringar, både i Sverige och utomlands, skulle öka i och med lagförslaget så kommer sannolikt kostnader-

na att öka något för bland annat översättningar, informationsutbyte, sökande efter information, resor med mera.

I likhet med stadsledningskontoret anser jag att informations- och utbildningsinsatser för handläggare i kommunen bör tas fram samt att stöd från UD kan behövas i svårbedömda fall. Det krävs också ett förtydligande av socialnämndens ansvar och den utländska myndighetens ansvar, inte minst om ett barn som placerats i Sverige far illa.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remiss av ”Placering av barn över nationsgränserna med stöd av Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention” (Ds 2009:62) återopas vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 11 mars 2010

ULF KRISTERSSON

Bilaga

Placering av barn över nationsgränserna med stöd av Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonvention m.m. (Ds 2009:62), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Det antecknades till protokollet att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Justitieministern beslutade den 30 april 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över den nationella regleringen när det gäller förfarandet samt förutsättningarna för att genomföra placeringar av barn utanför det egna hemmet över gränserna och ta ställning till behovet av en mer utförlig reglering. Utredaren fick i uppdrag att utreda sociala myndigheters samarbete enligt Bryssel II-förordningen och 1996 års Haag-konvention. Promemorian (Ds 2009:62) innehåller förslag på ändringar i socialtjänstlagen, utlänningslagen och lagen med kompletterande bestämmelser till Bryssel II-förordningen. Utredningens förslag är att enbart frivilliga placeringar får göras över Sveriges gränser och då i enlighet med socialtjänstlagen.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positivt till förslagen om placering av barn över nationsgränserna. Om ett barn förlorar båda sina föräldrar i Sverige och har släktingar som är bosatta i ett annat land är det oftast bäst för barnet att det kan bo hos dem. Det är enbart frivilliga placeringar enligt socialtjänstlagen som kan göras och samtycke från alla parter krävs.

Stadsledningskontoret anser att svenska placeringar utomlands medför kostnadsökningar såsom rese- och översättningskostnader som behöver tas hänsyn till. Detsamma gäller för placeringar av utländska barn i Sverige. Beroende på vilka placeringar det handlar om och då placeringarna är väldigt få och frivilliga, kan dock kostnadsökningarna sannolikt hållas nere.

Stadsledningskontoret anser att en förutsättning för förslaget är att informations- och utbildningsinsatser för handläggare i kommunerna tas fram för tillämpningen av den nya lagstiftningen och att UD kan ge stöd i svårbedömda fall. Dessutom krävs att UD har kunskap om avgifter och avtal mellan stater.

Stadsledningskontoret anser att det behöver klargöras ytterligare vad som menas med att socialnämnden ska ha samma ansvar för utländska barn placerade i Sverige som för övriga placerade barn enligt 6 kap 7 § SoL samtidigt som den utländska placerade myndigheten har uppföljningsansvaret för barnets vård. När det gäller utländska placeringar i Sverige har förslaget inte löst den situation som kan inträffa om ett barn av någon anledning far illa vid en sådan placering och det kommer till socialnämndens kännedom genom en anmälan. Vilket ansvar har socialnämnden i förhållande till den utländska myndigheten som enligt ett avtal har ansvar att förtäpande följa upp barnets boende med besök? Vem har ansvar för att barnet fortsättningsvis får den vård barnet är i behov av och vem har det omedelbara ansvaret för att eventuellt ta hand om barnet? Dessa frågor måste besvaras.

Stadsledningskontoret anser att departementspromemorian ” Placering av barn över nationsgränser med stöd av Bryssel II-förordningen och 1996 års Haagkonventionen m.m.(Ds 2009:62)” är besvarad med hänvisning till vad som sagts i detta tjänsteutlåtande.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 11 februari 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 14 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har valt att främst ge synpunkter på de förslag som bedöms påverka socialnämndens skyldigheter och kommunernas arbetsuppgifter på socialtjänstens område.

Placering av barn och unga utanför det egna hemmet sker enligt svensk lag antingen på frivillig väg enligt SoL (2001:453) eller efter beslut av domstol med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Som placeringsalternativ finns familjehem eller hem för vård och boende (HVB). Det förekommer även s.k. privatplaceringar. Socialnämnden fattar då beslut om medgivande för en person att ta emot ett barn i det egna hemmet men fattar inte något placeringsbeslut. På samma sätt som när nämnden beslutat att placera ett barn, ska placeringen följas upp och en rapport lämnas till nämnden var sjätte månad.

Utredningen har kommit fram till att enbart frivilliga placeringar ska få ske över Sveriges gränser. Under 80- och 90-talet förekom att kommuner placerade ungdomar med social problematik ombord på båtar i s.k. båtprojekt, vilka var närmast att betrakta som flytande HVB-hem. Målsättningen med båtprojekten var att de unga genom att bo och delta i behandlingsinriktad verksamhet ombord skulle rehabiliteras.

Justitieombudsmannen, JO, har i ett par beslut prövat förutsättningarna för att placera ungdomar som vårdas enligt LVU utomlands. JO har konstaterat att LVU inte kan bedrivas utomlands eftersom de i LVU-vården ingående tvångsbefogenheterna, liksom tillsynen, inte kan utövas utanför Sveriges gränser. Däremot har inte JO sett några hinder mot att ungdomar som vårdas med stöd av LVU tillfälligt vistas utomlands t.ex. genom att följa med familjehemsföräldrarna på en semesterresa eller delta i en språkresa, om det inte finns anledning att misstänka att den unge ska avvika. JO anser inte heller att det är oproblematiskt med frivilliga placeringar utomlands på grund av svårigheter att följa upp. Skillnader i lagstiftning för olika länder gör att utredningen föreslår att endast frivilliga placeringar enligt socialtjänstlagen ska kunna göras över nationsgränserna.

Socialstyrelsen har i september gjort en rundfråga till kommunala socialtjänstchefer om hur många gränsöverskridande placeringar som pågick. En handfull svenska barn är idag placerade utomlands och ungefär dubbelt så många kända utländska barn är placerade i Sverige. Av de fåtal svenska barn som är placerade så synes ungefär hälften vara placerade hos släktingar i Norden, två fall har samplacerats med sina föräldrar i ett senare skede av missbruksvården och i ett fall har en sextonårig pojke placerats själv på ett behandlingshem i Spanien inriktat mot missbruk. Samtliga barn som har placerats verkar ha anknytning till landet. De länder som har placerat barn i Sverige är Norge, Finland, Tyskland och England.

De placeringar som förekommit utomlands förefaller i allt väsentligt har följt den ordning

som gäller för motsvarande placeringar i Sverige. Familjehemmen har granskats av tillresta socialsekreterare. Under placeringen har kommunerna betalat kostnadsersättningar och arvoden enligt uppgjorda avtal och också följt upp genom regelbundna besök tre till fyra gånger per år samt hållit telefonkontakt däremellan. Motsvarande har gällt i fråga om de utländska behandlingshemmen. Dessa behandlingshem har också lämnat skriftliga rapporter en gång per månad.

Det har också i några fall inträffat att socialtjänsten har gett bistånd till ekonomiskt svaga familjer som har velat privatplacera barn på glid hos någon släkting utomlands för miljöombyte och omstart. Här har det företrädesvis handlat om invandrarfamiljer där söner i tonåren för en tid skulle ha skickats tillbaka till släktingar i hemlandet om inte ekonomiska medel för omkostnaderna saknats.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen stödjer i huvudsak utredningens förslag. Det är en angeläget att enbart frivilliga placeringar enligt socialtjänstlagen kan göras. Utredningens förslag innebär att den praxis som finns idag för placeringar lagfästs. Om ett barn förlorar båda sina föräldrar i Sverige och har släktingar som är bosatta i ett annat land är det oftast bäst för barnet att det kan bo hos dem. En annan positiv del i utredningens förslag är att det krävs ett tydligt samtycke från alla parter och att samråd med centralmyndigheten i varje land ska göras. Centralmyndigheten i Sverige är Utrikesdepartementet, UD. Ytterligare värdefulla förslag är att ett avtal ska skrivas om rätt/skyldighet till uppföljningen av vården och avtal angående kostnader för placeringen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen är tveksam till utredningens uppfattning att förslagen inte kommer att innebära ökade kostnader. Placeringar utomlands och placering av utländska barn i Sverige kommer att innebära ett merarbete i uppföljningsarbetet och ökade kostnader för översättningar, informationsutbyte, sökande efter information, resor m.m. Beroende på vilka placeringar det handlar om och eftersom placeringarna är väldigt få och frivilliga kan kostnadsökningarna däremot bli små. En förutsättning för förslaget är att centralmyndigheten gör en plan- för informations och utbildningsinsatser för handläggare i kommunerna i tillämpningen av den nya lagstiftningen och att UD kan ge stöd i svårbedömda fall. Dessutom krävs att UD har kunskap i avgifter och avtal mellan stater.

Förvaltningen befarar att problem kan uppstå om ett barn placeras i Sverige och sedan far illa eller att uppföljningen inte fungerar enligt avtalet. I det läget måste socialtjänsten agera på grund av de höga krav på skydd som finns i SoL. Möjligheten finns att barnet kan skickas tillbaka men barnets bästa ska alltid vägas in och det kan ha rotat sig i Sverige i skolan och med kompisar. Ansvar och kostnaden är då kommunens.